

راهنمای راهبری

نویسنده:

مهندسین شریف

تشریح

۱۴۰۳

سرشناسه	پیران شریفه اصغر، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	راهنمای راهبری / نویسنده اصغر پیران شریف؛ ویراستار علمی زینب کامدیده ویراستار ادبی احمد کتجوری.
مشخصات نشر	دلفان: قریحه، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	[۵] ۱۳۷ ص؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۱۷۰۴-۹-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	آموزش روستایی -- ایران Education, Rural -- Iran آموزش روستایی -- ایران -- برنامه‌ریزی Education, Rural -- Iran -- Planning آموزش ابتدایی -- ایران -- برنامه‌ریزی Education, Elementary -- Iran -- Planning تدریس -- ایران -- روش‌شناسی Teaching -- Iran -- Methodology کلاس‌داری -- راهنمای آموزشی (ابتدایی) Classroom management -- Study and teaching (Elementary) معلمان مدرسه‌های ابتدایی -- ایران -- آموزش Elementary school teachers -- Training of -- Iran کلاس‌های چندپایه -- ایران Combination of grades -- Iran کامدیده، زینب، ۱۳۶۴- ویراستار
شماره افزوده	LC۵۱۴۸/الف۹
رده‌بندی کنگره	۳۷۰/۱۹۳۴۶۰۹۵۵
رده‌بندی دیوپی	۹۸۱۳۰۳
شماره کتابشناسی ملی	۹۸۱۳۰۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی:	فیا

عنوان کتاب:	راهنمای راهبری
نویسنده:	اصغر پیران شریف
مقدمه‌نویس و ویراستار ادبی:	دکتر احمد کتجوری
ویراستار علمی:	زینب کامدیده
صفحه آرای:	روح‌آله سیف
ناشر:	نشر قریحه
طراحی جلد:	زهرا حسینی
نوبت چاپ:	چاپ اول
شمارگان:	۴۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۱۷۰۴-۹-۶
بها:	۱۵۰۰۰ تومان
تلفن مرکز پخش:	۰۶۶۳۳۷۴۴۹۱۹-۰۹۱۶۶۶۰۵۳۵
پست الکترونیکی:	nashrgharhe@gmail.com

نشر قریحه: لریستان، دلفان، خیابان امام، کوچه شهید کاظمی، کلینیک مهر، طبقه سوم

نظرات و پیشنهادات خود را با نویسنده در میان بگذارید:

Mail: Asghar.sharif93@gmail.com تماس: ۰۹۱۶۳۶۰۳۹۷۴

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۱	تفاوت مدیریت و راهبری
۳	ویژگی های راهبر
۵	وظایف راهبر
۶	قبل از پروژه مهر
۷	پروژه مهر
۸	بازدید هفته اول مهر
۱۲	بازدید ضمن سال
۱۳	تعریف بازخورد
۱۳	انواع بازخورد
۱۹	پوشش کار
۲۱	کلاس های چند پایه
۲۱	نکات مهم مدیریت کلاس های چندپایه
۲۴	نیروهای حوزه راهبری
۲۴	۱- نیروهای جذب شده از طریق نهضت سوادآموزی و مربیان پیش دبستانی
۲۴	۲- نیروهای استخدامی از طریق ماده ۲۸
۲۵	۳- نیروهای دانش آموخته از مراکز تربیت معلم
۲۵	نکته بسیار مهم
۲۶	نحوه برخورد با نیروهای ساعی و نادرآمد
۲۶	نیروهای ساعی
۲۶	نیروهای ناکارآمد
۲۷	نکات مهم در مورد تدریس کتاب فارسی در دوره اول
۲۸	پایه اول ابتدایی
۳۰	پایه دوم ابتدایی
۳۱	پایه سوم ابتدایی
۳۲	پایه چهارم ابتدایی
۳۴	پایه پنجم ابتدایی
۳۷	پایه ششم ابتدایی
۳۹	اهداف کلی آموزش قرآن در دوره ابتدایی
۴۳	درس ریاضی
۴۴	اهمیت آموزش ریاضی در دوران ابتدایی
۴۵	روش های مختلف آموزش ریاضی ابتدایی
۴۶	شناخت محیط

۴۹	اهداف کلی و جزئی ریاضی پایه دوم به تفکیک
۵۱	ریاضی چهارم ابتدایی
۵۳	هدف‌های کلی درس ریاضی پایه پنجم ابتدایی
۵۵	روش تدریس ریاضی ششم
۵۷	روش تدریس هدیه‌های آسمانی ابتدایی و روش‌های آموزش مفاهیم دینی
۶۳	اهمیت آموزش علوم تجربی در مقطع ابتدایی
۶۴	نکات مهم در روش تدریس و آموزش علوم اول دبستان
۶۵	نمادهای استفاده شده در کتاب علوم اول ابتدایی
۶۶	علوم تجربی دوم ابتدایی
۶۸	روش تدریس علوم سوم ابتدایی
۷۰	روش تدریس ریاضی چهارم ابتدایی
۷۲	روش تدریس علوم پنجم ابتدایی
۷۳	برخی نکات مهم در روش تدریس علوم ششم دبستان
۷۵	اجتماعی سوم
۷۷	روش تدریس اجتماعی پایه چهارم ابتدایی
۷۹	معرفی کتاب درسی مسأله‌های اجتماعی پنجم ابتدایی
۸۰	مطالعات اجتماعی ششم
۸۴	کار و فناوری
۸۵	املا
۹۹	زنگ انشا؛ زنگ آفرینش
۱۰۱	شیوه‌های پیشنهادی
۱۰۱	اجرای یک حرکت ساده پانتومیم
۱۰۹	آشنایی با کتاب درسی تفکر و پژوهش سال ششم
۱۱۲	تربیت بدنی یا زنگ ورزش در کلاسهای چندپایه
۱۱۲	فواید ورزش:
۱۱۲	دو نمونه راهکار برای ورزش در کلاسهای چند پایه
۱۲۰	هنر
۱۲۰	آموزش هنر کودکان
۱۲۱	مزایای آموزش هنر به کودکان
۱۲۵	سخن پایانی

پیشگفتار

از سال‌ها قبل که پست راهبری به پست‌های آموزش و پرورش اضافه گردید و برای این پست انتخاب شدم و با توجه به اینکه گروه ما اولین راهبران کشور محسوب می‌شویم، همیشه جای یک منبع یا کتاب راهنمایی را خالی می‌دیدم که برای پیشبرد اهداف و موفقیت و حل چالش‌های پیش رو و مشکلات مرتبط با آموزش بتوان به آن مراجعه کرد. این دغدغه منجر به گردآوری اطلاعات و تجربیات همکاران برای تدوین کتاب حاضر شد. نگارنده امیدوار است که همکاران با مطالعه آن بتوانند از مشکلات حوزه راهبری خود بکاهند و از تجربیات مشابه و راهکارهای ارائه شده استفاده نمایند؛ باشد که مورد توجه قرار گیرد.

با سپاس فراوان از سروران ارجمندی که هم مشوق بنده بوده و هم با ارائه‌ی مطالب ارزنده، گردآوری این مجموعه یاری نمودند:

همسرم که ویرایش علمی را عهده‌دار شدند، دوستان و همکاران گرامی آقایان دکتر احمد کنجوری، روحان، پور، مهران پیری، نورحسین میری، مهرزاد همتی، سیدمصطفی ساداتی، طائف "سی"، هاشیار شاهپوند، عباس کام‌دیده و خانم‌ها مریم راد، سیده خدیجه حسینی، مریم نجفی و حدیث هاشمیان.

اصغر پیریان شریف

به هر کار با کاردان رازگوی
در چاره از رای او بازجوی

مقدمه

راهبری هم حوزه پژوهش است، هم مهارتی عملی برای هدایت یا راهنمایی. راهبری دربردارنده رویه‌ها و فرایندهایی است برای هدایت، نظارت و رشد و بالندگی حرفه‌ای.

راهبران آموزشی یاریگران یادگیری، پیشوایان و تسهیل‌گران تعلیم و تربیتند. وظیفه آنان هدایت، راهبری و نظارت بر فرایندهای آموزشی و پرورشی است. از آنجاکه ریت آدمی در مکاتب گوناگون فلسفی، عرفانی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و... مهم‌ترین، پیچیده‌ترین و دشوارترین فرایند تلقی شده است، رسالت راهبران سالی بسی دشوار، ارزنده، زمان‌بر و حساس است. راهبران آموزشی و تربیتی علاوه بر ویژگی‌های روحی-روانی و شخصیتی خاص باید در زمینه‌های گوناگونی همچون: تئوری آموزشی، سبک‌های مدیریتی و رهبری، روابط اجتماعی، سخنوری و فن بیان، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی، نظریه‌های یادگیری، مردم‌شناسی، فلسفه و ساخت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت، اسناد بالادستی آموزش و پرورش، سواد رسانه‌ای، رسانه‌های آموزشی و بسیاری دیگر از دانش‌ها و مهارت‌ها آگاهی‌های لازم را داشته باشند.

آموزش و پرورش ارزشمندترین حوزه سرمایه‌گذاری کشورها را به خود اختصاص داده و توسعه و شاهره پیشرفت همه جانبه جوامع به شمار می‌آید. امروزه با پیچیده شدن جوامع بشری، نهاد آموزش و پرورش به عنوان مهم‌ترین و گسترده‌ترین نهاد اجتماعی نیز دچار پیچیدگی می‌شود. پیچیدگی تعلیم و تربیت رسمی، به‌ویژه در مقطع ابتدایی که در کنار دوره پیش از دبستان، دوران طلایی آموختن و سریع‌ترین دوران رشد و یادگیری نامیده شده‌اند، بر دشواری امر راهبری افزوده است. پیچیدگی امر راهبری و گستردگی مسئولیت‌های آنان از یک سوی و دشواری‌ها و ظرافت‌های بی‌شمار فرایند یاددهی-یادگیری سبب شده است که انتقال تجارب به دیگر راهبران و

هم‌افزایی‌های عالمانه ضرورتی دوچندان بیابد. بسیاری از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت برآنند که در فرایند یاددهی-یادگیری، احساسات و عواطف و شناخت پایه‌های هم‌اهمیت دارند؛ بر این اساس، راهبران آموزشی، مربیان، آموزگاران، دبیران و استادان باید در کنار توجه به احساسات و عواطف دانش‌آموزان، به دانش فراشناختی، تجربه‌های فراشناختی و راهبردهای فراشناختی نیز بیش‌ازپیش توجه کنند تا خودراهبری، خودبرنامهریزی، خودنظارتی، خودارزشیابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی هیجانی و شناختی در شاگردانشان پرورش یابد. نتایج پژوهش‌های بی‌شمار و گوناگون نشان می‌دهد که بین یادگیری خودراهبر و ابعاد آن (خودم‌بریتی، رغبت به یادگیری، خودکنترلی و...) با خرسندی و رضایت از زندگی و نیز سطح عملکرد تحصیلی رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین برای باروری خودفراگ‌ی، خودارزشیابی، اندیشه‌ورزی انتقادی، ارزشگذاری و پویایی خودانگیخته فراگ‌ی، بی‌شکوفایی استعدادها و... ضرورت دارد که برنامه، هدف و روش‌های آموزش متناسب با رویکردهای جدید، خلاقانه و مشارکت‌محور و مؤلفه‌های پویای فلسفه تعلیم و تربیت تغییر یابند تا هوش‌های چندگانه گاردنری (Howard Gardner) و استعدادهای گوناگون در مدل جانسون اوکانر (Johnson O'Connor) و این مدل دونالد او. کلیفتون (Donald O. Clifton) به‌درستی سنجیده و پرورده شوند.

موضوع کتاب «راهنمای راهبری» به‌طور کلی «رهبری (leadership development)» و به بیانی دیگر آموزش چگونگی راهبری راهبران است. نگارنده کتاب پس از ۲۵ سال خدمت در آموزش و پرورش که سال اخیر در سمت راهبری آموزشی و تربیتی فعالیت داشته، همت خود را بر نگارش کتابی ارزشمند گماشته است. در این کتاب، دانسته‌ها، مهارت‌ها، باورها و تجربه‌های خویش را با مطالب علمی گردآوری‌شده در هم آمیخته و با زبانی ساده نوشته است تا از ابهام‌ها و دشواری‌های راهبری کاسته شود. «راهنمای راهبری» رهنمونی برای راهبران و چراغی فرا راه ایشان در نوسازی و نوآوری آموزشی است. نویسنده کتاب کوشیده است که راهکارها، روش‌ها، تجارب و دانسته‌های کاربردی خویش را درباره

موضوعاتی همچون: پروژه مهر، بازدیدها، بازخوردها، ویژگی و وظایف راهبر، مدیریت کلاس‌های چند، نیروهای حوزه راهبری، نحوه برخورد با نیروهای ساعی و ناکارآمد ارائه کند؛ سپس مطالبی ارزشمند درباره یکایک درس‌های دوره ابتدایی آورده است. در این بخش اهداف، روش‌ها و رویکردهای تدریس و نیز پیشنهادها برای بهبود فرایند یاددهی-یادگیری آمده است.

به مصداق نیوشه (مثلاً) «سپاس‌دار باش تا سزاوار نیکی باشی» باید ارج گزار همه کوشندگان فرهیخته در مدارس بود. از دادار بی‌همتا برای دوست ارجمندم، آقای اصغر پیران شریف، به خاطر دغدغه‌های فرهنگی و کوشش‌شان در ترسیم افق‌هایی بهتر، آسمان تعلیم و تربیت دیار مهرورزی، پیروزی و شادی روزافزون خواهانیم.

احمد کنجوری

آبان‌ماه ۱۴۰۳